

Vijf zienswijzen van dieren welzijn

LNV-minister Gerda Verburg wil vijf procent duurzame stallen in 2011. In 2023 moet de veehouderij 100 procent 'integraal duurzaam' zijn. Bij duurzaamheid speelt onder andere een beter dierenwelzijn een belangrijke rol. Hoe kijken ondernemers hiertegenaan? Uit sociologisch onderzoek onder Nederlandse veehouders komen vijf typen ondernemers naar voren met elk hun eigen zienswijze over dierenwelzijn.

Carolien de Lauwere,
Sabine de Rooij, Karel de Greef
(Wageningen UR)

De samenleving heeft kritiek op de veehouderij. Boeren wordt verweten dat ze dierenwelzijn en milieu ondergeschikt maken aan geld verdienen. En boeren op hun

beurt vinden dat burgers zéppen dierenwelzijn belangrijk te vinden, maar hier niet naar handelen. Ook hebben zij kritiek op de bemoeienis en betutteling van de overheid in deze kwestie. Een dergelijke houding van boeren én burgers is niet constructief. Om een meer vruchtbare discussie te bevorderen is allereerst een beter inzicht in de standpunten van boeren over dierenwelzijn en duurzaamheid gewenst.

In het onderzoeksproject 'Boerenethiek' dat deels door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en LNV gefinancierd wordt, staan de opvattingen van veehouders over dierenwelzijn en andere aspecten van duurzaamheid centraal.

Voor het onderzoek zijn diepte-interviews gehouden met 21 melkveehouders en 20 varkenshouders. Dat betrof ondernemers met zowel (zeer) kleine tot (zeer) grote bedrijven als ondernemers met een gangbare en alternatieve bedrijfsvoering. Uit de resultaten blijkt dat onder ondernemers vijf verschillende zienswijzen bestaan ten aanzien van dierenwelzijn. De bedrijfspraktijk van deze ondernemers ligt daarmee in lijn. Drie zienswijzen kunnen als 'klassiek' worden omschreven, deze bestaan al langer. De andere twee zijn opkomende opvattingen die tegelijkertijd nieuwe gedragscodes inhouden.

1. Op groei georiënteerde ondernemers

Bij deze groep veehouders voeren economische en commerciële waarden de boventoon. Voor dierenwelzijn voldoen zij aan de minimale wettelijke eisen en zij vinden het dierenwelzijn goed als het dier goed produceert en gezond is. Deze boeren wijzen kritiek vanuit de maatschappij

van de hand. Zij ontkennen dat hun productie-systeem negatieve effecten heeft op het dierenwelzijn. Ze vinden ook dat burgers onvoldoende kennis hebben van dierenwelzijn en/of misleid worden door de media. Deze visie op dierenwelzijn werd vooral aangetroffen bij gangbare varkenshouders en melkveehouders met grote gespecialiseerde bedrijven.

2. Traditionele veehouders

De traditionele ondernemers zijn het in veel opzichten eens met groep 1, maar laten twijfels over hun wijze van dieren houden toe. Ze benadrukken een goede relatie tussen boer en dier, het belang van betrokkenheid bij de dieren en dat zij een hart voor de dieren hebben. Ze voldoen aan wettelijk vastgestelde dierenwelzijneisen, maar geven aan dat het beter zou moeten. Dit botst volgens hen echter met economische waarden. In zekere zin is bij hen dus sprake van een ethisch dilemma. Dit biedt aanknopingspunten voor een dialoog. Deze kijk op dierenwelzijn werd vooral aangetroffen bij gangbare varkenshouders en melkveehouders met gezinsbedrijven.

3. Idealisten

Voor idealisten staat het dierenwelzijn voorop in de bedrijfsvoering. De dieren moeten hun natuurlijke gedrag kunnen uitvoeren en zich kunnen ontplooiën. Dieren worden met respect behandeld en aan de integriteit of intrinsieke waarde van het dier mag niet worden getornd. Ingrepen zijn uit den boze. Economische waarden zijn ondergeschikt aan het dierenwelzijn. Boeren die deze denkbeelden en manier van boeren onderschrijven, boeren op een biologische of biologisch dynamische wijze. Hun bedrijven kunnen zijn verbreed met andere activiteiten en/ of er zijn inkomsten uit werk buitenshuis.

4. Niche ondernemers

Voor de niche ondernemers is dierenwelzijn een

GEEN CONSENSUS

Voor idealisten staat het dierenwelzijn voorop in de bedrijfsvoering. De dieren moeten voor alles hun natuurlijke gedrag kunnen uitvoeren en zich kunnen ontplooiën.

Foto: EU

van de speerpunten in de bedrijfsvoering. De maatschappelijke kritiek op hun omgang met dieren hebben zij vertaald in de constructie van een nieuw product, een sterk veranderde bedrijfsvoering en een nieuwe (niche)markt. Zij beschouwen dierenwelzijn als (marketing)-instrument voor een nichemarkt en om een meerwaarde voor hun producten te krijgen. Deze groep boert extensief, biologisch of heeft een scharrelhouderij. Verbreding van het bedrijf kan onderdeel van de bedrijfsvoering zijn. Ook grote ondernemers experimenteren met deze aanpak. Naast hun meer klassieke bedrijf bouwen ze, zogezegd, een 'proefbedrijf' op.

5. Op de samenleving gerichte ondernemers

Deze ondernemers kiezen voor dierenwelzijn en een op de natuur gebaseerde veehouderij – zij streven naar een duurzame veehouderij. Natuurlijk gedrag en respect voor de intrinsieke waarde van het dier zijn leidende principes in de bedrijfsvoering. Zij zoeken echter een balans tussen de economische waarden en dierenwelzijn, tussen de economische, ecologische en sociale aspecten van het boeren. Zij vinden het verdedigbaar dat burgers en consumenten medezeggenschap hebben over de manier waarop voedsel wordt

geproduceerd en staan open voor de maatschappelijke kritiek op de veehouderij. Ze accepteren dat dit ook van hen een flexibele houding vraagt wat betreft de bedrijfsvoering. Deze veehouders ervaren soms een dilemma bij het zoeken naar een balans tussen de verschillende aspecten. Ze kunnen bijvoorbeeld ervaren dat de extra werkdruk die een biologische bedrijfsvoering met zich meebrengt ten koste gaat van het gezinsleven. De op een dialoog gerichte boeren, voeren een biologische, of biologisch dynamische bedrijfsvoering of hebben scharrelvarkens. Verbreding van het bedrijf met andere activiteiten is niet ongewoon.

Visie op welzijn en duurzaamheid

De manier waarop de geïnterviewde veehouders tegen dierenwelzijn aankijken, is ook terug te vinden in hun visie op andere aspecten van duurzaamheid. Zo lijken groeigeoriënteerde veehouders natuur, landschap en milieu minder belangrijk te vinden dan de veehouders die uit economische of ideologische overwegingen meer nadruk leggen op natuurlijk gedrag en respect voor dieren.

CONCLUSIE

Beleid en praktijk zullen het niet alleen met elkaar eens moeten worden over wat 'integrale duurzaamheid' betekent, maar zeker ook over hoe dat kan worden bereikt. Het is daarbij belangrijk er rekening mee te houden dat boeren niet één zienswijze hebben op duurzaamheid en dierenwelzijn. Zij hebben verschillende ideeën, waarvan sommige wellicht gemakkelijker in markt of maatschappij in te bedden zijn dan andere. In een volgend nummer van V-focus wordt een voorzet gegeven welke handvatten het beleid biedt om invulling te geven aan duurzamere productie.